

E-BOOK:

Legalizacja pobytu i zatrudnienie ukraińskich uchodźców

"Ustawa z dn 12.03 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa"

Wstęp

24 lutego 2022 roku Rosja zaatakowała Ukrainę. Od tego czasu polską granicę codziennie przekraczają dziesiątki tysięcy ukraińskich obywateli, którzy szukają w Polsce schronienia przed wojną. W wyniku wojny zostali zmuszeni do opuszczenia swoich domów i miejsc pracy. Tylko w ciągu pierwszych dwóch tygodni trwania konfliktu zbrojnego do naszego kraju przybyło ponad milion uchodźców. W odpowiedzi na trudną sytuację Ukraińców przebywających w Polsce, polski Rząd opracował i przyjął „Ustawę o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa”, której zapisy mają ułatwić społeczności ukraińskiej m.in. zalegalizowanie pobytu w Polsce, podjęcie legalnej pracy zarobkowej, czy też korzystanie z opieki zdrowotnej.

Zgodnie z powyższą regulacją obywatele Ukrainy, którzy przybyli do Polski będą mogli m.in. ubiegać się o nadanie numeru PESEL, a ich pobyt w naszym kraju będzie uznawany za legalny przez 18 miesięcy. Legalny będzie również pobyt dzieci urodzonych w Polsce przez Ukrainki uciekające przed wojną, a legalny pobyt Ukraińców, którzy byli w Polsce przed atakiem, będzie przedłużany. Ukraińscy uczniowie oraz studenci będą mogli kontynuować naukę w polskich szkołach oraz uczelniach. Co ważne, zawarta w specustawie pomoc obywatelom Ukrainy nie jest związana ze statusem uchodźcy. Status uchodźcy jest odrębną procedurą, którą koordynuje Urząd ds. Cudzoziemców. Kluczowa jest informacja, że osoba której został nadany status uchodźcy nie ma dostępu do rynku pracy.

Pytań o sposoby legalizacji pobytu obywateli Ukrainy w Polsce jest wiele. Podobnie jak pytań, dotyczących możliwości zatrudniania tych osób. Aby rozwiązać wszelkie wątpliwości i odpowiedzieć na najważniejsze pytania, przygotowaliśmy niniejsze opracowanie.

Zespół HRK S.A.

Legalizacja pobytu na terytorium Polski

Przyjęta 12 marca 2022 r. „Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa” pozwala na legalny pobyt na terytorium Polski obywatelom Ukrainy, którzy opuścili ojczyznę w wyniku rosyjskiego ataku, przez okres 18 miesięcy. Co ważne, zapis dotyczy osób, które przybyły legalnie do Polski począwszy od 24 lutego br. oraz deklarują zamiar pozostania na terytorium naszego kraju. Zapisy ustawy odnoszą się również do osób nie posiadających obywatelstwa ukraińskiego, które pozostają w związkach małżeńskich z obywatelami Ukrainy.

Specustawa przewiduje także dalsze etapy legalizacji pobytu obywateli Ukrainy w Polsce. Osobom, których pobyt na terytorium Polski jest lub był uznawany za legalny, będzie udzielane zezwolenie na pobyt czasowy. Będzie ono udzielane jednorazowo na okres 3 lat (licząc od dnia wydania decyzji). Wniosek o dalszą legalizację pobytu w Polsce obywatele Ukrainy będą mogli składać, gdy upłynie minimum 9 miesięcy od dnia wjazdu na terytorium Polski, ale przed upłynięciem 18 miesięcy od rozpoczęcia konfliktu na Ukrainie (24.02.2022 r.).

PESEL dla obywateli Ukrainy

Ustawa definiuje przyspieszoną procedurę uzyskiwania przez ukraińskich uchodźców numeru identyfikacji PESEL, dzięki któremu będą oni mogli korzystać z wybranych usług publicznych (opieka zdrowotna, wsparcie materialne czy edukacja). Aby uzyskać numer PESEL należy złożyć papierowy wniosek o przyznanie numeru opatrzony własnoręcznym, czytelnym podpisem.

Można tego dokonać osobiście w każdym urzędzie gminy w Polsce. Organ gminy dokonuje potwierdzenia tożsamości w oparciu o dokument podróży (paszport), Kartę Polaka lub inny dokument ze zdjęciem, który umożliwia ustalenie tożsamości, a w przypadku osób, które nie ukończyły 18. roku życia także na podstawie dokumentów potwierdzających urodzenie. Jeśli osoba starająca się o nadanie numeru PESEL nie posiada żadnego dokumentu, to wydanie numeru możliwe jest na podstawie oświadczenia, które składane jest pod rygorem odpowiedzialności karnej.

WAŻNE:

Procedura nadania numeru PESEL:

- Wniosek o wydanie numeru PESEL można złożyć w dowolnym urzędzie gminy w Polsce. Dorośli obywatele Ukrainy składają wniosek osobiście, poświadczając go własnoręcznym, czytelnym podpisem;
- Osoba ubiegająca się o PESEL powinna posiadać przy sobie dokument ze zdjęciem potwierdzający tożsamość;
- Osobom powyżej 12 r.ż. pobierane są odciski palców;
- Osoba ubiegająca się o PESEL powinna posiadać fotografię spełniającą wymogi, które reguluje art. 29 ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych.

Dostęp do ePUAP

Aby umożliwić obywatelom Ukrainy dostęp do platformy elektronicznej ePUAP, we wniosku o wydanie PESEL zawarta jest zgoda na potwierdzenie profilu zaufanego.

Obywatele Ukrainy będą mogli korzystać także z aplikacji mObywatel. Umożliwia ona bezpłatny dostęp do wybranych danych z rejestrów publicznych i w niektórych sytuacjach może być wykorzystywana jako dokument potwierdzający tożsamość.

Dostęp do rynku pracy: Jak zatrudniać uchodźców z Ukrainy?

Jak zatrudnić uchodźcę?

„Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa” wprowadza możliwość legalnej pracy na terytorium Polski ukraińskich uchodźców, których pobyt został zalegalizowany na podstawie Specustawy lub innych obowiązujących przepisów.

Warunkiem jest dokonanie przez pracodawcę, w ciągu 14 dni od zatrudnienia obywatela Ukrainy, zgłoszenia tego faktu do powiatowego urzędu pracy. Zgłoszenie może być dokonane elektronicznie z wykorzystaniem serwisu praca.gov.pl.

PAMIĘTAJ!

Zatrudniając obywatela Ukrainy masz **14 dni** na zgłoszenie tego faktu do powiatowego urzędu pracy.

Możesz skorzystać z portalu praca.gov.pl.

O jakie dane poprosi urząd pracy?

Firma, zatrudniająca obywatela Ukrainy, przekazuje informacje dotyczące podmiotu powierzającego wykonanie pracy:

- nazwę firmy albo imię (imiona) i nazwisko zatrudniającego,
- adres siedziby lub miejsce zamieszkania,
- służbowy numer telefonu i adres poczty elektronicznej o charakterze służbowym, za pomocą którego można skontaktować się z pracodawcą,
- numery identyfikacyjne NIP i REGON – w przypadku podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą, lub numer PESEL – w przypadku osoby fizycznej,
- numer wpisu do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia – w przypadku podmiotu powierzającego wykonywanie pracy obywatelowi Ukrainy, który prowadzi agencję zatrudnienia świadczącą usługi pracy tymczasowej,
- symbol PKD oraz opis wykonywalnej działalności związanej z pracą obywateli Ukrainy.

Zatrudniający jest także zobowiązany do przekazania danych zatrudnianego obywatela Ukrainy:

- imię (imiona) i nazwisko,
- data urodzenia,
- płeć,
- obywatelstwo,
- rodzaj, numer i serię dokumentu podróży lub innego dokumentu stwierdzającego obywatelstwo,
- rodzaj, numer i serię dokumentu podróży lub innego dokumentu stwierdzającego lub pozwalającego ustalić tożsamość oraz państwo, w którym wydano ten dokument,
- numer PESEL – o ile został nadany,
- rodzaj umowy pomiędzy podmiotem powierzającym wykonywanie pracy a obywatelem Ukrainy,
- stanowisko lub rodzaj wykonywanej pracy
- miejsce wykonywanej pracy.

Urzędy pracy pomogą w znalezieniu pracy dla obywateli Ukrainy

Obywatele Ukrainy, którzy trafili do Polski po 24 lutego 2022 r. mogą skorzystać z pomocy urzędów pracy w znalezieniu zatrudnienia na terenie Polski. Mogą zarejestrować się jako osoby bezrobotne lub poszukujące zatrudnienia.

Dzięki temu będą uprawnione do otrzymania pomocy w znalezieniu pracy.

WAŻNE:

Z pomocy urzędów pracy mogą skorzystać także osoby, które przekroczyły wiek emerytalny (60 lat – kobiety, 65 lat – mężczyźni).

Zatrudnianie osób z Ukrainy a RODO

W przypadku zatrudniania obywateli Ukrainy pracodawca jest zobowiązany do przestrzegania zasad dotyczących ochrony danych osobowych, również tych wynikających z RODO. Obowiązek ten dotyczy wszystkich pracodawców: osób fizycznych, przedsiębiorstw oraz pozostałych instytucji.

Przetwarzanie danych osobowych zatrudnionych cudzoziemców ma szerszy zakres niż w przypadku osób posiadających polskie obywatelstwo, ponieważ przetwarzanymi danymi są także te, dotyczące pobytu danej osoby w Polsce.

Przetwarzanie danych dotyczących pobytu cudzoziemców na terenie Polski, które wykraczają poza zakres określony w Kodeksie Pracy, będzie odbywało się na podstawie art. 6 ust. 1 lit. c RODO, czyli obowiązku prawnego administratora, którym jest pracodawca, w związku z odpowiednimi przepisami.

Prowadzenie działalności gospodarczej przez uchodźców

Ukraińcy, których pobyt w Polsce został zalegalizowany na podstawie „Ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa” lub „Ustawy z dn. 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach” mogą rejestrować i prowadzić działalność gospodarczą na terenie Polski na dokładnie takich samych warunkach jak polscy obywatele.

Jedynym wymogiem stawianym przed obywatelami Ukrainy, którzy chcą prowadzić w Polsce działalność gospodarczą jest wcześniejsze uzyskanie numeru PESEL.

PAMIĘTAJ!

Jeśli Twój kandydat planuje współpracę w oparciu o prowadzenie własnej działalności gospodarczej, pamiętaj, aby poinformować go, że do jej rejestracji **potrzebny jest numer PESEL.**

**Kwestie społeczne:
ochrona zdrowia, dostęp do
edukacji, wsparcie finansowe
i materialne**

Specustawa, w oparciu o którą możliwe jest zalegalizowanie pobytu w Polsce obywateli Ukrainy, którzy opuścili swoją ojczyznę ze względu na prowadzone działania wojenne, wprowadza również szereg rozwiązań, dzięki którym będą mogli oni sprawnie funkcjonować w przestrzeni społecznej.

W dalszej części opracowania przedstawiamy kluczowe założenia wynikające z ustawy w kontekście wsparcia socjalnego dla społeczności ukraińskiej w naszym kraju.

Dostęp do służby zdrowia

Obywatele Ukrainy, którzy w oparciu o Specustawę, przebywają legalnie na terenie Polski, mogą korzystać z opieki zdrowotnej, jeśli będą objęci ubezpieczeniem zdrowotnym. Nie będą mieć jednak możliwości korzystania z leczenia w uzdrowiskach i rehabilitacji uzdrowiskowej. Osoby potrzebujące pomocy lekarskiej będą mogły korzystać z pomocy lekarskiej oraz otrzymywać i realizować recepty na takich samych prawach, jak obywatele polscy.

Narodowy Fundusz Zdrowia zapłaci za każde świadczenie medyczne dla obywatela Ukrainy w publicznej służbie zdrowia. Finansowanie tych świadczeń będzie zagwarantowane z budżetu państwa.

Dostęp do edukacji

„Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa” wprowadziła przepisy, które umożliwiają ukraińskim dzieciom dostęp do przedszkoli i szkół na terenie Polski. W ustawie znajdują się także zapisy, dzięki którym ukraińscy studenci będą mogli kontynuować edukację na polskich uczelniach wyższych.

Studenci z Ukrainy będą mogli także aplikować o wsparcie finansowe pozwalające im na kontynuowanie nauki – o stypendia socjalne oraz kredyty studenckie.

Wsparcie finansowe i materialne

Obywatele Ukrainy, którzy przybyli do Polski po 24 lutego br., czyli na mocy przepisów wprowadzonych przez Specustawę, mają prawo do skorzystania z wybranych form wsparcia finansowego. Oczywiście po spełnieniu przesłanek wynikających z polskich przepisów.

Warto dodać, że przepisy Specustawy odnoszą się jedynie do tych obywateli Ukrainy, którzy na teren Polski przyjechali po ataku Rosji na Ukrainę.

Możliwość korzystania z wymienionych w Specustawie form wsparcia finansowego uzależniona jest od spełnienia warunków formalnych każdego ze świadczeń, przy uwzględnieniu zmian w ustawodawstwie związanych z pomocą ofiarom wojny na Ukrainie.

Wymogiem korzystania z większości świadczeń jest wpisanie obywatela Ukrainy do rejestru prowadzonego przez Komendanta Głównego Straży Granicznej. W przypadku świadczeń przysługujących opiekunom dzieci do rejestru musi być wpisane dziecko.

WAŻNE:

Świadczenie "dzień dobry w Polsce"

Specustawa ustala dodatkowe, jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł na osobę.

Świadczenie przeznaczone jest na pokrycie kosztów związanych z utrzymaniem (żywność, odzież, opłaty związane z zakwaterowaniem).

Wniosek o zapomogę należy złożyć w centrum usług społecznych właściwym dla miejsca pobytu obywatela Ukrainy.

Ukraińscy obywatele, których pobyt w Polsce został zalegalizowany na mocy Specustawy, mogą ubiegać się o następujące świadczenia:

- **wsparcie z zakresu świadczeń rodzinnych w tym:** świadczenia wychowawczego, rodzinnego kapitału opiekuńczego, świadczenia dobry start oraz dofinansowanie obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Świadczenia przysługiwać będą po spełnieniu odpowiednich warunków i kryteriów określonych w ustawach i przepisach wykonawczych regulujących te świadczenia;
- **przyznanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, na zasadach i w trybie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.** Świadczenia te będą przyznawane na podstawie oświadczenia o sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej. Oznacza to, że w postępowaniu o przyznanie ww. świadczeń nie będzie przeprowadzany rodzinny wywiad środowiskowy chyba, że powstaną wątpliwości, co do treści oświadczenia. Do udzielania świadczeń właściwa będzie gmina miejsca pobytu osoby ubiegającej się o te świadczenia;
- **pomoc w postaci jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę,** przeznaczonego na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe. Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia pieniężnego należało będzie złożyć na piśmie w ośrodku pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych – w centrum usług społecznych, gminy właściwej ze względu na miejsce pobytu obywatela Ukrainy;
- **bezpłatna pomoc psychologiczna.** Pomoc będzie zapewniana przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta gminy właściwej ze względu na miejsce pobytu obywatela Ukrainy a zapewnienie pomocy psychologicznej należało będzie zadań zleconych gminy z zakresu administracji rządowej i finansowane będzie w formie dotacji celowej z budżetu państwa;
- **opieka medyczna obejmująca świadczenia opieki zdrowotnej** na zasadach i w zakresie, w jakim osobom objętym obowiązkowym lub dobrowolnym ubezpieczeniem zdrowotnym przysługuje prawo do świadczeń na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, z wyłączeniem leczenia uzdrowiskowego i rehabilitacji uzdrowiskowej, a także podania produktów leczniczych wydawanych świadczeniobiorcom w ramach programów polityki zdrowotnej ministra właściwego do spraw zdrowia;
- **środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych** na działania kierowane do niepełnosprawnych obywateli Ukrainy.

appendix

legalizacja pobytu	Art. 1-3	służba zdrowia	Art. 37
PESEL	Art. 4-6	żłobki, przedszkola, szkoły	Art.28, art. 50 - 52
ePUAP	Art. 9	studia	Art. 41
zatrudnienie	Art. 22	świadczenie "dzień dobry w Polsce"	Art. 31
działalność gospodarcza	Art. 23	inne świadczenia finansowe	Art. 26, art. 29 - 30, art. 34 - 36

